

Biotska raznovrstnost in mednarodno razvojno sodelovanje

Peter Skoberne
Cankarjeva c. 4
1000 Ljubljana
peter.skoberne@amis.net

Kazalo

Povzetek	3
Zgodovinsko ozadje	4
Temeljni cilji za doseganje trajnostnega razvoja – Agenda 2030	5
Konvencija o biološki raznovrstnosti (Rio, 1992)	6
Delovanje Konvencije o biološki raznovrstnosti	8
Globalna politika na področju ohranjanja biotske raznovrstnosti in EU	8
Priprave za II. del CBD COP15	9
Biotska raznovrstnost, okoljski in družbeni problemi	10
Predlogi za nadaljnje aktivnosti	11

Biotska raznovrstnost in mednarodno razvojno sodelovanje

Povzetek

Po dogovoru s platformo SLOGA sem v okviru projekta Predsedovanje EU v sodelovanju z nemško in portugalsko platformo ter evropskim združenjem CONCORD pripravil gradivo o aktualni problematiki biotske raznovrstnosti, povezav z drugimi področji ter nekaterih možnih usmeritev in rešitev za mednarodno razvojno sodelovanje. Poseben poudarek je namenjen segmentu biotske raznovrstnosti, omenjenem v skupni izjavi srečanja zunanjih ministrov Afriške unije in Evropske unije konec oktobra 2021 ter vključevanju v globalne procese na tem področju, zlasti glede 2. dela 15. Konference pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti (COP15 CBD) v drugi polovici leta 2022 na Kitajskem.

Zgodovinsko ozadje

Iz gospodarsko razvitejših predelov sveta je v drugi polovici 20. stoletja prihajalo vedno več opozoril o človekovih vplivih na naravo. Zelo odmevna je bila knjiga Rachel Carson *Nema pomlad* (*Silent Spring* – 1962¹), zlasti pa dejavnost Rimskega kluba (*Club of Rome*). To mednarodno združenje znanstvenikov je leta 1972 opozorilo na nesorazmeren človekov razvoj predvsem s študijo Donelle Meadows *Meje rasti* (*The Limits of Growth*²). Objavljene napovedi so bile sicer kasneje predmet kritike, temeljno sporočilo pa je ostalo neomajno tudi v današnjem času: neskončna rast v omejenem sistemu ni mogoča.

Okoljski in naravovarstveni problemi so prišli tako tudi na dnevne rede mednarodnih srečanj na svetovni ravni. Prelomna je bila *Konferenca ZN o človekovem okolju* (UNCHE, Stockholm, junij 1972³). S to konferenco je postalo varstvo okolja četrti poudarek (poleg prizadevanj za mir, človekove pravice in pravičen socio-ekonomski razvoj) usmeritve delovanja Združenih narodov.

Naslednji svetovni vrh leta 1992 v Rio de Janeiru (*Konferenca ZN o okolju in razvoju* – UNCED⁴) je obravnaval predvsem naravne vire in ohranjanje biotske raznovrstnosti. S to konferenco je ta izraz za vse oblike življenja na našem planetu prešel v politični jezik. Sprejete so bile tri konvencije: Konvencija o biološki raznovrstnosti, Okvirna konvencija ZN o spremembi podnebja in Konvencija o boju proti dezertifikaciji. Pomembna je ugotovitev, da je za ohranjanje biotske raznovrstnosti odgovoren vsak posameznik in vsak družbeni subjekt. Ponovno so poudarili omejenost naravnih virov. Ohranjanje biodiverzitete ne pomeni konzerviranje, ampak vključuje možnost trajnostne rabe. Svetovni vrh je dal iztočnico za trajnostni razvoj, predstavljen v Agendi 21 – okvirnem akcijskem načrtu za 21. stoletje.

Ob deseti obletnici konference UNCED v Rio de Janeiru je bil leta 2002 v Johannesburgu *Svetovni vrh o trajnostnem razvoju*⁵. Obravnavali so 5 ključnih področij: voda, energija, zdravje, kmetijstvo in biotska raznovrstnost. Dogovorili so se o načinu doseganja trajnostnega razvoja na globalni ravni z opredeljevanjem razvojnih ciljev tisočletja (*Millenium Development Goals* - MDG).

Na različnih srečanjih na globalni ravni v okviru OZN so jih oblikovali najprej 8 (do leta 2015). Na *Vrhu ZN o trajnostnem razvoju 2015*⁶ v New Yorku sprejeli za 15-letno obdobje 17 globalnih ciljev za doseganje trajnostnega razvoja. V akcijskem načrtu *Agenda 2030* za trajnostni razvoj je natančneje opredeljenih 169 podciljev za uresničitev 17 temeljnih ciljev.

¹ <https://faculty.uml.edu/sgallagher/SilentSpring.pdf>

² <https://www.donellameadows.org/wp-content/userfiles/Limits-to-Growth-digital-scan-version.pdf>

³ <https://www.un.org/en/conferences/environment/stockholm1972>

⁴ <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992>

⁵ <https://www.un.org/en/conferences/environment/johannesburg2002>

⁶ <https://www.un.org/en/conferences/environment/newyork2015>

Temeljni cilji za doseganje trajnostnega razvoja – Agenda 2030

Cilj 1. Odpraviti vse oblike revščine povsod po svetu

Cilj 2. Odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljšo prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo

Cilj 3. Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih

Cilj 4. Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar

Cilj 5. Doseči enakost spolov ter krepiti vlogo vseh žensk in deklic

Cilj 6. Vsem zagotoviti dostop do vode in sanitarne ureditve ter poskrbeti za trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri

Cilj 7. Vsem zagotoviti dostop do cenovno sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije

Cilj 8. Spodbujati trajnostno, vključujočo in vzdržno gospodarsko rast, polno in produktivno zaposlenost ter dostojno delo za vse

Cilj 9. Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije

Cilj 10. Zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi

Cilj 11. Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja

Cilj 12. Zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe

Cilj 13. Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam

Cilj 14. Ohranjati in vzdržno uporabljati oceane, morja in morske vire za trajnostni razvoj

Cilj 15. Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti

Cilj 16. Spodbujati miroljubne in vključujoče družbe za trajnostni razvoj, vsem omogočiti dostop do pravnega varstva ter oblikovati učinkovite, odgovorne in odprte ustanove na vseh ravneh

Cilj 17. Okrepiti načine in sredstva za izvajanje ciljev ter oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj

Namen tega globalnega okvira je, da usmeri delovanje držav in civilne družbe proti istim ciljem in spodbudi povezovanje, kakor tudi mobilizacijo konkretnih ukrepov na regionalni, državni in lokalni ravni.

V letu 2022 je napovedano srečanje ZN Stockholm+50⁷ pod geslom 'zdrav planet za blaginjo vseh – naša odgovornost, naša priložnost'.

Ohranjanju biotske raznovrstnosti je prvenstveno namenjen 15. razvojni cilj tisočletja. Podrobneje ga obravnava Konvencija o biološki raznovrstnosti, zato najprej predstavimo to mednarodno pogodbo.

Konvencija o biološki raznovrstnosti (Rio, 1992)⁸

Konvencija je prvi globalni predpis, ki celovito obravnava ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostno rabo naravnih virov na svetovni ravni. Konvencija povezuje 196 pogodbenic, med njimi ni Združenih držav Amerike, ki so konvencijo podpisale, niso je pa ratificirale.

Slovenija je podpisala Konvencijo v Rio 13. 6. 1992 in ratificirala leta 1996 (Zakon o ratifikaciji Konvencije o biološki raznovrstnosti – MKBR, Ur. l. RS, 30/96, MP št. 7⁹), za izvajanje je pristojno Ministrstvo za okolje in prostor.

Značilnosti:

- Konvencija je krovna in v izvajanje vključuje že sprejete konvencije in druge mednarodne predpise;
- Konvencija postavlja cilje in načela ter splošne okvirje za doseg ciljev;
- Konvencija prepušča državam pogodbenicam, da s primerno politiko in zakonodajo zagotovijo izvajanje njenih ciljev in načel;
- sprejeta na svetovnem vrhu ima lahko večji politični vpliv kot druge mednarodne konvencije.
- predvsem si prizadeva vplivati na državno politiko, vključevati načela varstva in trajnostnega razvoja v vse sektorje, doseči medsektorsko sodelovanje ter izmenjavo in enakomerno porazdelitev naravnih virov.

Konvencija zajema vse oblike življenja na planetu (biotska raznovrstnost) na treh ravneh:

- * genski,
- * vrstni,
- * ekosistemski.

Cilji konvencije

- * ohranjanje biotske raznovrstnosti,
- * trajnostna raba vseh sestavin biotske raznovrstnosti,
- * pravična in enakomerna porazdelitev rabe genetskih virov, med njimi:

⁷ <https://www.stockholm50.global/>

⁸ <https://www.cbd.int/>

⁹ <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO785>

- ◆ primeren dostop do genetskih virov, upoštevajoč vse pravice,
- ◆ prenos ustrezne tehnologije,
- ◆ financiranje.

Temeljne obveznosti:

- * država pogodbenica mora pripraviti in sprejeti državne strategije, plane ali programe za ohranitev in trajnostno rabo biodiverzitete ter
- * vključiti, kolikor je mogoče in primerno, ohranitev in trajnostno rabo biotske raznovrstnosti v sektorske in medsektorske plane, programe in politike.

Obveza vključevanja načel varstva narave v druge sektorje je opredeljena z drugim odstavkom tega člena in je osnova integracijskega pristopa varstva narave. Postavlja ga v drugačen okvir: z drugimi sektorji se povezuje in z njimi skupaj išče primerne rešitve, med tem ko je bilo za obdobje pred svetovnim vrhom v Riu značilno nasprotovanje (konfrontacija) varstva narave proti drugim sektorjem, kakor tudi prelaganje odgovornosti za ohranjanje na določene subjekte v družbi.

Konvencija uvaja tudi obvezo spremljanja procesov, ki dejansko ali potencialno ogrožajo biotsko raznovrstnost (7. člen) in izvajanje presoj vplivov (14. člen), kar je nova zakonska osnova za sprejem splošnih ukrepov (npr. zaostrovanje mejnih vrednosti, določenih z drugimi predpisi). 8. člen opredeljuje *in situ* in 9. člen *ex situ* ukrepe, spremljanje učinkovitosti varstvenih ukrepov in posledic človekovega delovanja na biodiverziteti, raziskave in spodbujanje zavesti o biotski raznovrstnosti. Trajnostno rabo, raziskovalno delo ter znanje in zavedanja pomena biotske raznovrstnosti še posebej obravnavajo naslednji štiri členi.

Posebej opredeljuje tudi dostop do genskih virov (15. člen), ureja načela za njihovo pravično rabo ter postavlja okvir za dejavnost na področju biogenetske varnosti (*biosafety*).

Obe področji natančneje opredeljujeta dva protokola:

Kartagenski protokol o biološki varnosti (*Cartagena Biosafety protocol, 2000*) – ureja promet in uporabo gensko spremenjenih organizmov.

Nagojski protokol o dostopu do genskih virov ter poštenu in pravični delitvi koristi, ki izhajajo iz njihove uporabe (ABS)¹⁰ (*Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity - ABS*). Za podpis je bil odprt v Nagoyi 2010, veljati pa je začel 2014. Je edina mednarodna pogodba, ki opredeljuje genske vire ter pravice za njihovo izkoriščanje. Izjemno pomembno področje, zlasti za gospodarsko manj razvite države z pestro in ohranjeno biotsko raznovrstnostjo. Razvite države imajo namreč ogromen interes za dostop do genskih virov, ki je bil do sprejetja tega protokola popolnoma neomejen in neurejen, kar je omogočalo ropanje genskih virov. Z afriške države je zelo pomembna usposobljenost za izvajanje tega protokola, saj imajo veliko genskih virov, za katere se zanima industrija razvitejšega dela sveta.

¹⁰ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:20110303_1

Delovanje Konvencije o biološki raznovrstnosti

Konvencijo vodi *Konferenca pogodbenic (Conference of the Parties – COP)*, ki spremlja izvajanje konvencije, sprejema program dela, vse organizacijske odločitve in usmerja politiko delovanja. Primerjamo jo lahko z občnim zborom. Sestaja se vsaki dve leta. Na teh srečanjih se pokaže vsa pestrost pogledov, problemov, zgodovine, odnosov na globalni ravni. Izrazito se kažeta dve skupini držav: gospodarsko razvitejši del planeta in gospodarsko manj razviti del, kamor so priključene tudi majhne otoške države. Slednji očitajo razvitejšim, da njihov gospodarski status izvira iz izkoriščanja naravnih virov, zato pričakujejo, da bodo gmotno podpirali manj razvite države, da bodo lahko ohranjale biotsko raznovrstnost. Pogajanja na konferencah pogodbenic so zelo zahtevna in trda zaradi različnih stališč ter različnih gospodarskih in političnih interesov. Pogajalci so navadno vrhunsko izurjeni diplomati.

Oba protokola imata tudi svoj 'občni zbor' – srečanje pogodbenic (*Meeting of the Parties – MOP*).

Za strokovno podporo COP sta ustanovljeni dve podporni telesi: *Pomožni organ za znanstveno, tehnično in tehnološko svetovanje (SBSTTA)* in *Pomožni organ za izvajanje (SBI)*. Strokovne razprave navadno usmerjajo politični interesi posameznih držav ali skupin držav.

Za posamezne aktualne teme lahko COP ustanovi tudi stalne ali začasne delovne skupine. V letu 2020 delujeta dve:

Odprta delovna skupina za pripravo Svetovnega okvira za biotsko raznovrstnost po letu 2020 (Open-ended Working Group on the Post-2020 Global Biodiversity Framework – GBF), katere naloga je pripraviti predlog strateškega okvira za ohranjanje biotske raznovrstnosti na globalni ravni po letu 2020 in je sprejetje dokumenta predvideno na COP15 v Kunmingu 2022. Dokument določa svetovne cilje za doseg ključnih sprememb, ki naj bi zaustavili upadanje biotske raznovrstnosti do leta 2030 in omogočili njeno obnovo.

Delovna skupina za člen 8(j) in z njim povezana določila (Working Group on Article 8(j) and related provisions), ki se nanašajo na tradicionalno znanje, pomembno za ohranjanje in trajnostno rabo biotske raznovrstnosti.

Odločitve med dvema Konferencama pogodbenic sprejema *Biro konvencije*, ki ga sestavljajo predstavniki pogodbenic, izvoljeni pa so na Konferenci pogodbenic.

Za logistično delovanje Konvencije skrbi *Sekretariat* v okviru UNEP s sedežem v Nairobiju.

Globalna politika na področju ohranjanja biotske raznovrstnosti in EU

Izvajanje 15. razvojnega cilja tisočletja o biotski raznovrstnosti bo na globalni ravni opredeljen v Svetovnem okviru za biotsko raznovrstnost po letu 2020 (Post-2020 Global Biodiversity Framework - GBF), ki bo nadomestil Aichii biodiverzitetne cilje Strateškega načrta ohranjanje biodiverzitet v okviru Konvencije o biološki raznovrstnosti za obdobje 2011–2020.

EU je vključila izvajanje Aichii ciljev v EU strategijo za ohranjanje biotske raznovrstnosti do leta 2020, nato pa je v okviru Evropskega zelenega načrta (European Green Deal) leta 2020 pripravila novo strategijo do leta 2030 (European Biodiversity Strategy for 2030¹¹). Dokument je hkrati tudi izhodišče EU pri pogajanjih za Svetovni okvir za biotsko raznovrstnost po letu 2020, ki bodo potekala do II. dela CBD COP15.

Priprave za II. del CBD COP15

Zaradi pandemije Covid je bilo zasedanje pogodbenic prestavljeno za eno leto, iz leta 2020 v leto 2021. Kitajska je kot gostujoča država zasedanja CBD COP15 odločila, da se srečanje izvede v dveh delih, in sicer:

- I. del virtualno od 11. do 15. oktobra 2021 z visokim segmentom, ter
- II. del v fizični obliki konec pomladi 2022.

Osrednja tema na II. delu CBD COP15 v Kunmingu na Kitajskem so pogajanja in sprejetje Post-2020 Global Biodiversity Framework – GBF. V januarju 2020 so pripravili prvo inačico osnutka (Draft 0), ki so nato po široki razpravi, na sestankih delovnih teles in živahni video dejavnosti pripeljali do izpopolnjenega osnutka 0, potem pa na virtualnih sestankih SBSTTA-24 in SBI-3 pripravili naslednji osnutek (Draft 1).

V času slovenskega predsedovanja Svetu EU (2. polovica 2021) je Slovenija usklajevala države članice EU tudi na tem področju. EU ima precej ambiciozne cilje in že sprejeto strategijo za EU, ki je osnova za pogajanja. Tema je zelo široka, zato je veliko podrobnosti neuskklajenih. Problematične so na primer nekatere, načeloma dobre rešitve, kot so na primer 'sonaravne rešitve' (nature based solutions), predvsem zaradi nejasnih definicij. Veliko je tudi razhajanj pri DSI – Digital Sequence Information, s katero bi urejali zelo občutljivo področje pravične delitve koristi rabe genskih virov.

Zaradi epidemioloških razmer je bilo odpovedano ključno skupno srečanje delovne skupine za GBF, SBSTTA in SBI decembra 2020 v Ženevi. Obravnavali naj bi GBF osnutek 1. Še vedno ni jasno, kdaj in kje bi potekal ta sestanek, saj bi zaradi narave pogajanj bil potreben sestanek v živo. Če sestanek ne bo realiziran do konca marca, bo to pomenilo tudi zamik CBD COP15.

Biotska raznovrstnost, okoljski in družbeni problemi

Razvojni cilji tisočletja predstavljajo izzive bodočnosti človeštva na Zemlji. Lahko jih imenujemo problemi ali izzivi, dejansko pa so neizprosno ogledalo posledic napačnega načina življenja gospodarsko razvitejšega dela človeštva. So torej simptomi, pokazatelji. Med seboj so povezani, torej soodvisni, ne glede ali gre za problematiko degradacije narave, okolja ali družbe (lakota, dostopnost do vode, zdravstvene oskrbe ali izobrazbe, oboroženi spopadi, revščina, ...). Podnebne spremembe

¹¹ https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_en#the-business-case-for-biodiversity

so namreč povezane tako z upadanjem biotske raznovrstnosti, kot tudi prehransko varnostjo ljudi, lahko so tudi razlog za migracije, in podobno.

Zanimivo je, da imajo malodane vsi simptomi eksponentno rast in se ujemajo z rastjo rabe energije vse od začetka industrijske revolucije. Neomejena rast v omejenem sistemu je iluzija, vendar gospodarski sistemi temeljijo na nenehni gospodarski rasti in nepremišljena ustavitev gospodarske rasti bi povzročila zelo velike družbene pretrese.

Dodatna težava je, da dobički gospodarske rasti niso pravično porazdeljeni ali usmerjeni za doseganje blagostanja vseh ljudi. Posledica je vse večje družbeno razslojevanje ljudi in krepitev socialne neenakosti.

Rešitve so sicer lahko usmerjene k blaženju simptomov na enem področju, čeprav trajnejše rešitve lahko pričakujemo le, če bomo naredili premik pri vzrokih. Isto načelo velja tudi za ohranjanje biodiverzitete.

Prizadevanja v okviru Združenih narodov so plemenita, vendar razmeroma jalova. Einsteinu pripisujejo misel: »Ne moremo rešiti problema z istim načinom razmišljanja, kot smo ga povzročili.« Prav zato je rešitev le v spremembi paradigme razvoja. Rimski klub je v svojih začetkih zagovarjal ničelno rast, ki nikoli ni bila sprejeta kot možna rešitev. V današnjem času so razvili misel o gospodarstvu blaginje, ki naj bi nadomestila sedanjo brezpogojno rast¹². Torej rast navznoter, namesto navzgor.

Spremembo razvojne paradigme in odnosa do narave kot našega skupnega doma je predstavil tudi papež Frančišek v okrožnici Hvaljen si, Gospod¹³ (2015). V tem dokumentu je razgrnil ključne okoljske in družbene simptome ter opozoril na vzroke: pretrgani odnosi človeka s samim seboj, soljudmi, naravo in presežnim (poslanica je namreč namenjena vsem ljudem in ne samo kristjanom). Poziva k ekološkemu spreobrnjenju, k spremembi načina življenja z vzpostavljanjem odnosov in sodelovanje.

Ob spremljanju vsakdanjega življenja so videti takšne rešitve utopične in nerealne. Začetek covidne krize je za hip kazal, da bi morda lahko kriza sprožila prizadevanja za spremembo razvojne paradigme, a je zelo hitro vse padlo v stare kolesnice.

Znanstveni, razvojni in komunikacijski potencial, ki smo mu bili priča pri razvoju cepiv, je pokazatelj, da bi na takšen način lahko rešili tudi katerega od trdih orehov vzrokov našega iztirjenega razvoja. Vendar za to zaenkrat ni niti politične volje, niti kritične mase.

¹² <https://www.clubofrome.org/impact-hubs/reframing-economics/wellbeing/>

¹³ <https://katoliska-cerkev.si/media/datoteke/2015/Laudato%20Si%20-%20EN.pdf>

Predlogi za nadaljnje aktivnosti

S težavami se je treba spopasti na različnih ravneh.

Prizadevanja za spremembo razvojne paradigme politično niso zanimiva, ker so rezultati preveč oddaljeni in neotipljivi, dolgoročni in segajo daleč prek obdobja političnega mandata. Uspešna bi bila le z mobilizirano kritično maso volilcev. Vendar sprememba paradigme prav tako ni privlačna za posameznika, ker vključuje spremembe, ki ogroža njegovo območje udobja in bi bil pripravljen na spremembe le ob zelo velikem zaupanju do soljudi in oblasti. Za osebne odločitve je ključen odnos posameznika do soljudi in narave – na konkretni in ne na hipotetični ravni. Zato je vsaka 'investicija' v vzpostavljanje teh odnosov dolgoročna naložba v dejansko možnost spremembe razvojne paradigme.

Vendar to ni razlog, da bi opustili tovrstne aktivnosti in se ne bi usmerili tudi v to področje s povezovanjem, graditvijo zaupanja ter skupnem iskanju poti naprej. Civilna družba je s svojim miselnim ter strokovnim potencialom in družbenem položaju zelo primeren inkubator za tovrstne dejavnosti. Novi katastrofični izzivi, podobno kot covid 19 in ekstremni pojavi podnebnih sprememb, so v prihodnosti verjetni, zato bi bila družba, ki bi premogla takšno strukturo, bolj pripravljena in usposobljena na odziv nepredvidenih sprememb v naravi.

Hkrati pa je treba biti dejaven v aktualnih dogajanjih. Možnosti je veliko. Ker gre za zapleten interdisciplinarni splet različnih ustanov, društev, interesnih skupin, projektov, pravnih okvirov na različnih ravneh, je preglednost možnosti za udejstvovanje majhna, že tako skromen potencial se ob takšni ponudbi razprši ter učinek razvedeni.

Zato je smiselno, da v civilni družbi društva, ki imajo bolj horizontalno usmerjenost na področju varstva okolja in narave, prevzamejo usmerjevalno in povezovalno vlogo. Za posamezno področje se sestavi manjša skupina, ki pripravi pregled možnosti (dogajanja v sklopu mednarodnih in domačih predpisov, razpisi za projekte) in potencialov za izvedbo. Vseh področij ni mogoče pokriti, prednost se določa pragmatično glede na možnosti izvedbe. Identificirane vrzeli se morda skuša kasneje zapolniti.

Kot primer še nekaj predlogov za področje ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Notranja organizacija

Vsa področja delovanja platforme Sloga (razvoj, globalno učenje, humanitarna pomoč in zagovorništvo) so posredno ali neposredno povezana s področjem biotske raznovrstnosti. Organizacija potrebuje kontaktno osebo za to področje, ki poskrbi za ožjo skupino sodelavcev, s katerimi pregleda aktualne izzive v Sloveniji, mednarodne (EU in globalne) tokove ter identificira interesne skupine in strokovnjake v Sloveniji. Postopoma aktivira posamezne naloge, kakor tudi vzpostavi horizontalno sodelovanje znotraj platforme.

Skratka, mednarodno razvojno sodelovanje je gotovo izjemna priložnost za napredovanje na tem kompleksnem področju, zahteva pa dobro organizirano iniciacijsko točko, ki bi organsko prerasla v koordinacijsko skupino. Poleg naravoslovca je pomembno sodelovanje ekonomista.

Navajamo še nekaj možnosti sodelovanja, zlasti v povezavi s CBD COP15.

Vključevanje v globalne tokove

Posamezna država praktično nima možnosti sama vplivati na dogajanja na globalni ravni. Celo glas EU (27 držav) na tej ravni skromen v primerjavi z G77 in Kitajsko, na primer. Zato se EU povezuje z drugimi evropskimi državami (UK, Švica, Norveška, balkanske države, Turčija) in od leta 2018 tudi z Afriko (zaveznitvo Afrike in EU za trajnostne naložbe in delovna mesta). Razvijanje in poglobljanje tega sodelovanje je gotovo obetavno, saj se povezuje z več razvojnimi cilji tisočletja: odprava revščine (cilj 1), dostojno delo in gospodarska rast (cilj 8), odgovorna proizvodnja in poraba (cilj 12) in ohranjanje življenja na kopnem (biotska raznovrstnost, cilj 15). Zaveznitvo je dobra priložnost, ker je politično močno podprta iz obeh strani. Velja za prispevek k izvajanju Agende 2030 za trajnostni razvoj, s prizadevanjem za povečanje zaposlenosti in trajnostne rasti v Afriki.

Za področje biotske raznovrstnosti bi bilo treba natančneje opredeliti možnosti, eno obetavno področje so 'sonaravne rešitve' (nature based solutions). Gre za ohranitev, razvoj in uporabo preizkušenih načinov sonaravnega življenja, ki so v veliki meri še vedno ohranjeni v manjših skupnostih Afrike in tudi Slovenije, še živih trajnostnih praks. Te prakse bi veljalo izpostaviti in jih v okviru sedanjih možnosti in znanj vgraditi v življenje.

Globalne tržne zakonitosti niso naklonjeni pestri naravni in kulturni raznovrstnosti, zmanjšana pestrost hkrati pomeni večjo ranljivost za spremembe in posledično ogroža lokalne skupnosti. V skrajnih primerih vodijo do uničenja skupnosti ali so vzrok begunstvu. Sonaravne rešitve bi lahko prispevale k preživetju manjših skupnosti in tudi k zmanjšanju ekološkega odtisa. V ta sklop brez težav uvrstimo tudi slovensko podeželje, saj razdrobljena struktura za kmetijstvo manj primernih zemljišč ne more konkurirati cenam hrane na svetovnem trgu, je pa ključna za ohranjanje biotske in kulturne pestrosti Slovenije.

Sonaravne rešitve so tudi na področju varčevanja in rabe energije ter prizadevanjih za zmanjševanje količine odpadkov pri viru.

Vendar je zelo pomembno, kako bo definiran pojem 'sonaravna rešitev' v dokumentu GBF. Trenutno so mnenja zelo različna, nekateri pod tem pojmom razumejo tudi sajenje plantaž. Zato bodo pogajanja na poti do COP15 in sprejete odločitve imele velik pomen za prihodnost.

Povezana in usklajena stališča EU in Afriške unije bi na COP15 imela znatno težo. To je možno doseči s povezavami civilne družbe. Afriške in EU nevladne organizacije so precej dejavne na tem področju.

Hkrati je treba vzpostaviti stik tudi s predstavniki pogodbenic. Za Slovenijo predlagam povezavo s Katjo Vrtovec (katja.vrtovec@gov.si) in Andrejem Bibičem (andrej.bibic@gov.si), ki sta člana slovenske delegacije na COP15. EU bo pri zaključnih pogajanjih usklajevala Francija. Katja Vrtovec ima tudi kontakte društev iz Afrike, ki so dejavni na področju CBD. V Evropi vodi koalicijo nevladnih organizacij na področju narave švicarska ProNatura (friedrich.wulf@pronatura.ch).

Smiselno bi bilo, da bi bila stališča v zvezi z 'sonaravnimi rešitvami' (nature based solutions) usklajena tudi z izhodišči za srečanje vrha EU in AU v Bruslju, februarja 2022.

Afriške države imajo velike težave z nelegalnim lovom in trgovino z ogroženimi živalskimi in rastlinskimi vrstami. Na tem področju je tudi možno sodelovanje v okviru izvajanja konvencije CITES.

Drugo področje, neposredno povezano s CBD in potencialno pomembno za sodelovanje z Afriko, je področje urejanja koristi rabe genskih virov. Slovenija na tem področju nima izkušenj, ki bi jih lahko neposredno uporabila za mednarodno sodelovanje, ima pa tudi interes, da to področje pravno in organizacijsko uredi v Sloveniji.

Poleg omenjenih pobud, na tem področju delujejo tudi druge globalne organizacije, bodisi vladne (OECD, UNESCO, Svet Evrope) ali globalne nevladne (IUCN, WWF, BirdLife International...), kar je tudi treba pregledati in smiselno upoštevati.

Izjava o omejeni odgovornosti

The conference is being organized as a part of the project "Towards an open, fair and sustainable Europe in the world – EU Presidency Project 2020-2022", funded by the European Union and implemented by the Association of German Development and Humanitarian Aid NGOs (VENRO), the Portuguese Non-Governmental Development Organizations Platform (Plataforma Portuguesa das ONGD), the Slovenian NGO Platform for Development, Global Education and Humanitarian Aid (SLOGA), and the European NGO confederation for relief and development (CONCORD). Project is co-financed by Ministry for Public Administration and Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Slovenia. This document has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this document are the sole responsibility of the author and SLOGA Platform and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

Funded by
the European Union

**SLOVENIAN
AID**

REPUBLIC OF SLOVENIA
MINISTRY OF PUBLIC ADMINISTRATION